

Vergaderjaar 2005–2006

25 800

Luchtverdedigings- en commandofregatten

Nr. 17

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 19 juni 2006

De commissie voor Defensie¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de staatssecretaris van Defensie over de brief d.d. 10 april 2006 houdende de negende jaarrapportage van het project luchtverdedigings- en commandofregatten (LCF) (Kamerstuk 25 800, nr. 18).

De staatssecretaris heeft deze vragen beantwoord bij brief van 16 juni 2006. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Albayrak

De griffier van de commissie,
De Lange

¹ Samenstelling:

Leden: Klaas de Vries (PvdA), Bakker (D66), Koenders (PvdA), Van Beek (VVD), Karimi (GroenLinks), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), voorzitter, Balemans (VVD), Van Baalen (VVD), Snijder-Hazelhoff (VVD), Van Winsen (CDA), Van den Brink (LPF), Mastwijk (CDA), Herben (LPF), ondervoorzitter, Duyvendak (GroenLinks), Kortenhorst (CDA), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Van Velzen (SP), Algra (CDA), Haverkamp (CDA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Straub (PvdA), Blom (PvdA), Eijssink (PvdA), Brinkel (CDA) en Szabó (VVD).
Plv. leden: Van Dam (PvdA), Van der Laan (D66), Waalkens (PvdA), Lenards (VVD), Halsema (GroenLinks), Fierens (PvdA), Meijer (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Visser (VVD), Oplaat (VVD), De Haan (CDA), Kraneveldt (LPF), Smilde (CDA), Hermans (LPF), Vendrik (GroenLinks), Knops (CDA), Van der Staaij (SGP), De Wit (SP), Jan de Vries (CDA), Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Tichelaar (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), Jonker (CDA) en Veenendaal (VVD).

1

Wanneer zijn de kwalificatiebeproevingen van het Siriuussysteem aan boord van het luchtverdedigings- en commandofregat (LCF) voorzien, aangezien dit als belangrijkste resterend projectrisico wordt aangemerkt?

De kwalificatiebeproevingen van het Siriuussysteem zijn voorzien na de ingebruikname van het systeem in het najaar van 2008.

2 en 3

Tijdens de inzet van Hr. Ms. De Zeven Provinciën heeft er begin 2006 een explosie plaatsgevonden in een module van een van de twee gasturbines. Is bekend wat de oorzaak was van deze explosie, welke financiële consequenties heeft deze explosie gehad en op welke wijze wordt er omgegaan met de financiële consequenties?

Is het kabinet bereid de Kamer in de loop van 2006 tussentijds te informeren over het verloop en de conclusies van het onderzoek naar de problemen met de gasturbines en de relatie met de fabrieksgarantie?

Het onderzoek naar de oorzaak, dat wordt uitgevoerd door de fabrikant, Rolls Royce, in samenwerking met de bouwmeester en Defensie is nog niet voltooid. Wel is vastgesteld dat de brandstof aan de gestelde eisen voldeed. Pas als het onderzoek is voltooid, kunnen conclusies worden getrokken over aansprakelijkheid en garantie. Over financiële consequenties kan daarom op dit moment nog niets worden gezegd. De Kamer zal hier te zijner tijd separaat over worden geïnformeerd.

4

Uit onderzoek is gebleken dat aan boord van de Ruyter beginnende schade is geconstateerd, welke oorzaak had deze schade? Is ondertussen bekend met welke termijn de garantie is verlengd? Hoe lang is de garantie in het algemeen en geldt deze verlenging voor alle schepen? Vallen alle schepen nog onder de garantie? Zo neen, welke wel en welke niet? Heeft de explosie aanleiding gegeven om de motoren ook op ander aspecten te keuren? Zo neen, waarom niet?

Tijdens de inspectie op Hr.Ms. De Ruyter is gebleken dat één van de gasturbines meer vervuild was dan verwacht had mogen worden, en zijn enige scheurtjes in twee verbrandingskamers waargenomen die groter waren dan de norm. Naar aanleiding daarvan zijn door Rolls Royce alle verbrandingskamers van deze gasturbine vervangen. Ook de oorzaak van deze schade wordt betrokken in het onderzoek naar de schade aan boord van Hr.Ms. Zeven Provinciën.

De reguliere garantietermijn voor fregatten inclusief de installaties bedraagt één jaar, met uitzondering van de hoofdvaartgasturbines waarvoor een garantieperiode van 1 000 draaiuren of maximaal 5 jaar is overeengekomen. Op dit moment vallen alle hoofdvaartgasturbines nog binnen de garantietermijn.

5

Aangegeven wordt dat de problemen met de tandwielkasten aan boord van de Evertsen zijn opgelost. Kan het kabinet aangeven hoe lang deze problemen hebben gespeeld en hebben deze ook aan boord van de andere Schepen gespeeld? Hebben deze problemen voor schade gezorgd? Zo ja, hoe groot is deze schade en wie heeft deze betaald? Kan het kabinet vervolgens aangeven of de lagerspeling ook aan boord van de andere schepen is vergroot en of ook aan boord van de andere schepen de olie circulatie is verbeterd? Zo ja, wie heeft deze kosten voor zijn rekening genomen en hoeveel bedroegen deze kosten?

De problemen met de tandwielkasten van Hr.Ms. Evertsen kwamen tijdens de proeftocht aan het licht. Ook op de overige LC-fregatten bleek de temperatuur van de olie onder bepaalde omstandigheden te hoog op te lopen. Deze problemen hebben geen schade veroorzaakt en zijn voor de indienststelling tijdens de aftimmerperiode door de bouwmeester opgelost. Ook op de overige LC-fregatten is dit probleem inmiddels opgelost.

6

Is de modificatie van de dieselgeneratoren om niet door de leveranciers uitgevoerd? Zo neen, waarom niet?

Ja, de modificaties zijn onder garantie door de leverancier uitgevoerd.

7

Wat was de oorspronkelijk bedongen garantieperiode voor de dieselgeneratoren (proeftocht LCF-4) en hoe verhoudt deze termijn zich tot de verwachte levensduur van de fregatten?

De bedongen garantieperiode voor de dieselgeneratoren bedraagt één jaar, gelijk aan de garantieperiode voor de fregatten als geheel. Deze periode is vanwege de modificatie verlengd met drie maanden. Na dit jaar is er nog een jaar garantie voor gebreken als gevolg van het ontwerp door de bouwmeester. De verwachte levensduur van de fregatten bedraagt 25 jaar. De levensduur van de installaties, zoals de dieselgeneratoren, is afhankelijk van het aantal draaiuren. Indien overigens blijkt dat een installatie na de garantieperiode toch ondeugdelijk blijkt te zijn, dan wordt de leverancier daar wel op aangesproken.

8 en 9

Wat wordt precies bedoeld met een «relatief gering aantal minder belangrijke tekortkomingen» aan het IMCS? Om hoeveel tekortkomingen gaat het hier bijvoorbeeld en wat is «relatief gering» aan dat aantal?

Worden de IMCS-tekortkomingen (update versie) voor rekening van de leverancier opgelost, aangezien verwacht mag worden dat een systeem zonder tekortkomingen wordt opgeleverd?

Vanwege het lange ontwikkelingstraject van deze zeer complexe software en het grote aantal functionaliteiten, is het aantal tekortkomingen dat in de achtereenvolgende versies van de software is hersteld, niet exact bijgehouden. Het gaat in totaal om vele honderden punten. In vergelijking daarmee kan het aantal van 438 tekortkomingen die moeten worden hersteld als relatief gering worden beschouwd. De bouwmeester heeft toegezegd dat in de volgende versie van de IMCS-software, die medio dit jaar wordt opgeleverd, de nog openstaande punten zijn opgelost. De tekortkomingen die niet aan de bouwmeester zijn te wijten, worden gefinancierd uit het projectbudget.

10

Gesteld wordt dat er sprake is van een beperkte overschrijding van de onderwatergeluideisen als gevolg van een onjuiste asuittrede. Kan dit worden beschouwd als een ontwerp fout en zo ja wie is hiervoor verantwoordelijk? Wie is verantwoordelijk voor hier uit voortvloeiende meerkosten?

Ja, dit kan worden beschouwd als een fout in het ontwerp dat Defensie heeft gemaakt. In het projectbudget LCF is een reservering opgenomen om dit te herstellen.

11

Is de toename van prijspeilaanpassingen hoger door het achterwege laten van prijspeilaanpassingen per 1 januari 2005?

Over het jaar 2004 is geen prijspeilaanpassing toegekend. Over het jaar 2005 is alleen een prijspeilaanpassing voor het budget voor walreserve-delen toegekend. Dit betreft de reguliere prijsbijstelling over 2005.

12

Hebben de verschillende nog uit te voeren modificaties en implementaties van nieuwe (versies van) systemen nog gevolgen voor de inzetbaarheid van de LCF'en, bijvoorbeeld als onderdeel van NRF? Zo ja welke gevolgen?

Nee, de schepen worden nu al operationeel ingezet.